Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXIX. ЧИСЛО 113. ДЖЕРЗИ СІТІ, Н. ДЖ., ПОНЕДІЛОК, 16-го МАЯ, 1921. — VOL. XXIX. No. 113. JERSEY CITY, N. J., MONDAY, MAY 16, 1921. THREE CENTS

Битва в Мінґо ведеться далі.

ЧИСЛО УБИТИХ І РАНЕНИХ РОСТЕ.

ВІЛІЄМСОН, Вест Верджінія, 13. мая. — Битва, що почалася на тлі страйку в окрузі Мінґо, триває далі. З ґір над рікою Таґ, так по стороні стейту Вест Верджінія, як і по стороні Кентакі, лискали огні вистрілів. Запал стрільців не зменшався.

Однак вісток про докладнійші подробиці боротьби все ще нема. Навіть числа жертв стріляниниі ще не подано. Відомі лише імена двох убитих; з них один се не-юнійний вуглевий майнер, котрий погиб в Матеван, як черпав воду з керниці, щоби понести її жінкам, що скриалися до пивниці перед кулями. Чутки лише ходять, що в других місцевостях погибло богато людий; говорять навіть про десятьох убитих.

СУПЕРЕЧНІ ОБВИНУВАЧУВАННЯ.

З вісток виходить, що боротьба ведеться межи страйкарами та нанятими вуглевими компаніями шпиґами до розбивання страйку, себто з тими самими людьми, котрі викликали вже одну стріляннину в попереднім році, підчас котрої погибло 10 людий. В однім місци прийшло до правдивої облоги страйколомів; страйкарі заскочили кількох страйколомів в майні, з котрої вони не могли вийти через огонь.

Обі сторони закидують одна другі, що се друга почала перша стріляти. Урядники союза вуглевих юній „Юнайтид Майн Воркерс", кажуть, що перші почали стріляти не-юнійні робітники та другі люди, звязані з товариством властителів вугляних копалень в Віліємсон; за те сі складають вину за перші вистріли на юнійних вуглевих робітників. Обі сторони годяться на те, що перші стріли пали зі сторони стейту Кентакі.

ДЕБАТА НАД ЗБРОЄННЯМИ ТА ПОДАТКАМИ.

ВАШІНҐТОН, 13. мая. — Сенатори Бора і Кінґ далі вели боротьбу проти пропонованого в сенаті збільшення видатків на фльоту. За ними пішли републиканці Кеніон та Норіс і демократ Гефлин.

Сенатор Бора в довгій промові виступав проти збільшення видатків на фльоту як проти збільшування податків. Він спеціально противився збільшуванню корабельних залог Злучених Держав і виказував, що Англія, навіть як що вона має більше моряків, то їх треба на удержанє своїх кольоній; Злучені Держави можуть обійтися з менчим числом. Злучені Держави не можуть позваляти собі на такий великий видаток передовсім в теперішню хвилю, коли вони находяться в тяжким положенню через безробітє. Народ краю спротивиться такій підвишці податків тим більше, що републиканці при послідних виборах обіцювали не збільшувати податків. Сам міністер скарбу говорив, що держава не може далі видавати тілько, кілько вона видавала досі. Жерела податку висихають з кождим днем.

„НАРОДИ СВІТА ЛИШЕ ЖДУТЬ НА МИРОВУ ЗАЯВУ АМЕРИКИ".

Сенатор Кеніон, котрий недавно вернув з Европи, попирав виводи Бори. Він говорив, що всі народи Европи, а певно і Япанці, вже мали досить війни і военних видатків. Вони всі хочуть лише мира та звільнення від військових тягарів. На се вони хочуть лише почути від Злучених Держав заяву, що вони не нападуть на Англію та Япан. Він вказував на ріжні пекучі потреби американського народа, далеко давнійші від справи фльоти; ось в Америці є 250.000 дітий, вмираючих рік-річно через недостаточну скількість поживи, а прецінь на їх вратовання треба лише тілько гроша, що на одну шофу для бальонів. Тепер час говорити про розброєнє, бо всі народи, втратили міліони вбитих і ранених, знають наслідки війни та вартість мира.

Сенатор Норис виказував, що Злучені Держави не можуть старатися за найбільшу фльоту в таку хвилю, коли їх економічне положенє є слабе. Коли банкроцтво заглядає в очи цивілізації, не пора зичити гроші на нові зброєння.

СТРАЙКУЮЧІ МОРЯКИ ДІСТАЮТЬ ПІДМОГУ ЗІ СТОРОНИ ПОРТОВИХ КОРАБЕЛЬНИХ РОБІТНИКІВ.

НЮ ЙОРК, 13. мая. — Щоби помогти страйкови моряків, робітники, що працюють на портових суднах, вийшли нині на страйк, і заявили, що вони не будуть працювати на лодках, які витягають великі кораблі з порту. Як каже бизнесовий агент юнії машиністів корабельних, на страйк вийшли в самім Ню Йорку залоги 500 портових лодок; лише не велике число кораблів буде могло обслужитися тими лодками, що не вийшли на страйк.

Сей новий страйк зі симпатії дає страйкуючим морякам нову віру в побіду страйкуючих.

ІМІҐРАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ КОНҐРЕСОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРИНЯТИЙ ОБОМА ПАЛАТАМИ.

ВАШІНҐТОН, 13. мая. — Палата послів і сенат ухвалили законопроект іміґраційний в такім виді, як його предложила конференція представителів обох палат. Законопроект переходить тепер до президента Гардинґа до підпису. Нюйорський конґресмен Сіґел, котрий вів завзяту опозицію проти сего закона, заявив, що ще не покидає боротьби і піде до президента Гардинґа представляти йому несправедливість закона.

ЗВІРСЬКА ЖІНКА.

В Гонолюлю, що лежить на однім з гавайських островів, американській посілости на Тихім Океані, арештовано паню Савтґард, щоби доставити її до Лос Анджелес, в Каліфорнії, котрої поліція обжаловує її за убитє попереднього мужа, Маєра. Та на тім ще не конець, бо прокуратор Солт Лейк Сіти, в стейті Юта, хоче дістати її в свої руки та поставити на суд не за убитє одного чоловіка, але за убитє чотирох мужів, шваґра і одної дитини.

Поліційні власти розказують таку історію життя пані Савтґард:

Родилася вона 28 літ тому в Кітсвил, Мізури. Як дорогла дівчина вона запізналася з родиною фармері Дулей, з того самого міста. Коли її родина перенеслася до Твин Фолс, в стейті Айдаго, один з родини Дулеїв, на імя Роберт Дулей, поїхав за нею, відомою як красавиця, до Твин Фолс, де вони й пібралися в 1912 році. Роберт і його брат Дулей, котрі фармували разом, взяли собі асекурацию на 2,000 долярів, з тим що на випадок смерти котрогонебудь з них половина асекурації має припасти оставшому при життю братови, а половина жінці Роберта. Дня 9. серпня 1915 року Едвард нагло заслаб і помер до кількох днів. Коронер (судовий лікар) виставив сертифікат, що він помер на тиф. Незадово потім асекураційна компанія виплатила два тисячі долярів Робертови і його жені. На другий день по смерти свого брата, Роберт взяв асекурацию на 2,000 для себе і для своєї жінки з тим, що гроші мають припасти по смерти одної особи тому, що лишиться при життю. Він помер дня 1. жовтня того самого року також по короткій, несподіваній хоробі, яку подано за тиф. Вдова мала казати, що небіщик заразився тифом від води з керниці, до котрої спливала підскірна вода. Вона говорила, що їх дитина також напилася сеї води і заслабла. Дитина померла в 15 днів по смерти батька.

В 1917. році пані Дулей віддалася за Мекґафі, вейтра в Твин Фолс, котрий зараз по шлюбі заасекурувався на 5 тисяч долярів. Родина переїхала до Ґардин, Монтана, де муж помер нагло від інфлюенци, як говорив сертифікат смерти. По смерти показалося, що він не заплатив рати за асекурацію, і асекурацію не виплачено.

Пані Мекґафі переїхала до Денвер, Колорадо, і тут віддалася за торговця автомобілів Ґарлана Люиса в маю 1919. року. Вони поїхали до Билинґс, Монтана, де муж заасекурувався на 5 тисяч, і в місяць по тім заслаб нагло і помер. Посвідка смерти каже, що вмер на затроєнє жолудка. Пані Люис взяла асекурацію і виїхала до Твин Фолс, де вона незадовго стала женою Едварда Меера, формана на великій фармі в Покатело. Зараз по шлюбі він заасекурувався на 10 тисяч долярів, а недовго потім, ще заким асекураційна компанія вислала йому грамоту, він заслаб; привезено його до шпиталю, де лікарі мали надію вратувати його життє. Однак їх зусилля були даремні; йому нагло погіршилося і він помер. Обставини, серед яких він помер, були такі підозрілі, що власти зарядили слідство. На тілі небіщика доконане секції, і в його жолудку найдено аршеник. Так як поліція зараз стала підозрівати щодо смерти других членів родини пані Меєр, то поліція стерегла її, а рівночасно робила слідство в справі померших попередно мужів та кревних. Викопано з гробів тіла небіщиків і показалося, що в тілі кождого була та сама страшна отруя, аршеник. За той час пані Меєр вийшла заміж в пяте і стала панею Савтґард. Зараз по шлюбі, як каже її муж, стала переконувати мужа, щоби заасекурувався; однак вона жадала, щоби він заасекурувався на 10,000 долярів, а він, низький урядничина на американськім военнім кораблі Монтгрей, не міг собі на таку асекурацію позволити.

Тимчасом слідство в справі смерти чотирох мужів, шваґра та дитини уже покінчено, і видано варант на арештованє страшної женщини. Найшли її в Гонолюлю, американській кольонії на Тижім Океані. Власти мають доставити її до Твин Фолс, де її будуть судити за отроєнє 6 людий.

СМЕРТЬ ВІД ДИВНОГО СЛУЧАЮ.

В місті Ню Йорку помер Мекфеден, президент шкільної ради з міста Віґокен, Ню Джерзі, від дуже дивного случаю. Причиною смерти було розбитє черепа; розбив він собі його в той спосіб, що хотів черкнути сірник до підошви черевика, і похитнувся і упав на землю. Від удару до твердого хідника його череп розбився від вуха до вуха. Нещасний стратив притомність на місци і вже коли її уже не відзискав. Случай стався в товаристві приятелів, які упадок його взяли за случай падачки; доперва як його занесено до поблизького машиного дому, і завізвано лікаря, показалося, що він потерпів розбитє черепа.

ОДИН ДЕНЬ ТРУСІВ В ОДНІМ МІСТІ ДАВ $75,000 ГОРІВКИ.

Поліція міста Атлентик Сіти, в стейті Ню Джерзи, зробила в середу ряд ревізій по ріжних бизнесових предприємствах і сконфіскувала ріжних напитків вартости 75,000 долярів. Та ще вартнійше для неї має бути відкриття, що вздовж цілого побережа Атлантійського океану існує шайка пачкарів горячих напоїв, до котрої належуть великі богачі та визначні люди з ріжних міст на тім побережу. Вони мали перепачкувати до Америки заграничних напоїв на величезні суми. Поліція заповідає, що як вона виступить з ревеляціями, то цілий край здивується, як розгалужена змова пачкарів горівки і вина.

АЛІЯНТСЬКА НАЙВИСША РАДА ПРОТИ ПОЛЬСЬКОГО НАЇЗДУ НА ГОРІШНІЙ ШЛЕСК.

ЛОНДОН, 13. мая. — Аліянтська Найвисша Рада повідомила польську „правительство", що вона не буде руководитись жадними „доконаними фактами" на Горішньому Шлеску при вирішуванню границі між Німеччиною і Польщею.

ДР. СТАМЕР МАЄ БУТИ НІМЕЦЬКИМ АМБАСАДАРОМ У ВАШІНҐТОНІ.

БЕРЛІН, 13. марта. — З достовірних жерел доносять, що німецький амбасадор в Англії, др. Стамер, має бути іменований амбасадором в Злучених Державах.

СПРАВА ПРИМУСОВИХ КАР ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН, 13. мая. — В тутешних політичних кругах довідуються, що між аліянтами ведуться тепер переговори в справі полагоди щодо кар, які аліянти мали наложити на Німеччину, колиб була не приняла аліянтських умов про відшкодованнє.

Англія є за тим, щоби тепер, коли Німеччина приняла сі умови, всі кари скасувати.

ДИВНИЙ РОМАН ЦЕРКОВНИКА.

Від десять днів пані Сайвер, жінка визначного члена Нової Реформованої Церкви в Ню Брунсвик, Ню Джерзи, шукала свого мужа, котрий пропав без вісти. Доперва в тиждень по його зникненню, хтось говорив її, що її муж зявився з молодою дівчиною в місцевім суді та старався вибрати дозвіл на шлюб з дівчиною, але судия відмовився видати їм лайсенс, бо він особисто знав „молодого" як жонатого чоловіка. Слухи набирали ще більше закраски неймовірности, коли почали говорити, що матір молодої прийшла була також до суду, домагаючися видачі лайсенсу. За правдивостю чуток свідчило те, що подавано імя дівчини, і факт, що дівчина пропала з Перт Амбою рівночасно з Сайвером.

Аж в четвер показалося, що всі вістки були правдиві. З місточка Ґрінвіч в стейті Конектикат прийшла вістка, що пан Сайвер оженився там з панною Ґуин з Перт Амбою; при шлюбі подав він себе за нежонатого і після вимогів закона присягнув нате. Панна Ґуин має вісімнайцять літ; вона служила в Перт Амбою за вейтерку в одній реставрації, а рівночасно ходила до школи бизнесу.

Як лиш розійшлася чутка про женячку замужного чоловіка, зараз на него почали збиратися буря. Вірні церкви, в котрій він був визначним членом та урядником, викинули його з церкви, а пастор церкви каже, що церков пізве його за спроневіреннє 6,000 долярів, які він присвоїв собі будучи касіером церкви. Жінка, котра була замужем з ним 25 літ, каже, що він для неї умер, і що він грубо помиляється, як що він думає, що вона поможе „молодому" дістати розвід від неї. Вона вправді не грозить, що буде позивати мужа за двоєженьство, але ті, що її знають, і сего надіються. Тимчасом „молодий" застерігся перед можливим процесом за двоєженьство в той спосіб, що поїхав аж до стейту Конектикат брати шлюб. Власне сей стейт має сопружий закон, якого не має ні один стейт північно-американської юнії; той закон каже, що до процесу за двоєженьство не вистарчає, щоби жонатий чоловік взяв за життя свого сопруга законний шлюб, але ще треба, щоби „молоді" почали зі собою жити як муж та жена, і то в стейті Конектикат. Супроти сего як одинокий правний кручок на двоєженого пана Сайвера лишається хиба судове переслідування за кривоприсягу, якої він допустився присягаючи, що він нежонатий. Але як се видно з двох подібних случаїв в стейті Конектикат, суди відай не будуть переслідувати його і за се. Що иншого, як він приїде до свого стейту Ню Джерзи.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Британський премієр Ллойд Джордж згромив заборчу Польщу.

З ПРИВОДУ НАПАДУ ПОЛЬЩІ НА ГОРІШНІЙ ШЛЕСК АНГЛІЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ МІНІСТРІВ РІЗКО ЗГРОМИВ ПОЛЬСЬКУ ЗАБОРЧІСТЬ, ЗАЯВЛЯЮЧИ, ЩО ПОЛЬЩІ НЕ МОЖНА ВІРИТИ.

ЛОНДОН, 13. мая. — Премієр Ллойд Джордж говорив сьогодня в параменті (палаті громад) про польський наїзд на Горішній Шлеск, як він сказав, цілком ясно й отверто.

Він зачав свою промову заявою, що його заякала ситуація на Горішньому Шлеску і остро осудив польське „правительство", що не здержало нападу на Горішній Шлеск Корфантових „повстанців".

Ллойд Джордж говорив:

„Шлеск не був польський від соток літ. 600 літ се довгий час. Мусить бути границя претенсії до власности. Польща безперечно не має права до Горішнього Шлеска на історичних основах. Одинокою підставою, на якій Польща може опирати своє домаганнє до Шлеска або його части, є переважаюче число польского населення, яке туди прийшло працювати в копальнях або дещо розміром в недавних часах".

Далі він говорив про плебісцит, зазначуючи, що Корфанти хотів прискорити рішенне шлеського питання і поставити аліянтську Найвисшу Раду перед доверішеним фактом.

„Я гадаю — казав Ллойд Джордж, — що я повинен сказати ясно, бо як такі річи будуть діятись, а на них не будеться зважати, ані не будеться трактувати їх з острою справедливостю, яка все знаменує виступи сього краю у всіх справах, то се буде нещастєм для мира в Европі. А як мир в Европі буде заколочений, то я не знаю, що станеться у світі.

„Длятого, я гадаю, ми мусимо чесно виповнити умову (мировий договір), яку ми підписали.

„ВЕРСАЛЬСЬКИЙ ДОГОВІР Є ОСНОВНИМ ДОКУМЕНТОМ СВОБОДИ ПОЛЬЩІ. Він може бути злим, острим договором, але Польща є остатна, яка може на се жалуватись.

„ХТО ЗДОБУВ ВЕРСАЛЬСЬКИЙ ДОГОВІР?

„НЕ ПОЛЬЩА! Вона була поділена у війні. Половина її синів воювала проти аліянтів, а половина, що воювала з аліянтами (з російської Польщі) була побита і розігнана як худоба. Польща впала і колиб ми мали були опиратись на польській армії, котра билася за аліянтів, то нині Польща була би німецькою або австрійською провінцією. А друга половина, що боролась проти нас, билась до кінця. Ми ловили Поляків в німецьких тренчах. Поляки виступали в німецьких уніформах і стріляли Французів, ритійців і Італійців, котрі воювали за їх свободу. Польща завдячує свою свободу Італії, Британії і Франції. У версальському мировому договорі нема букви, яка не означала молодого британського життя, або два французькі життя, а булі й сотки тисяч Італійців.

„АЛЕЖ ПОЛЬЩА НЕ ЗДОБУЛА СВОЄЇ СВОБОДИ, і тому вона передівсім мусить шанувати кожду протинку у версальському договорі (оплески).

„Пан Корфанти каже, що Поляки на Шлеску радше зігнуть аніж піддадуться. Як би вони були подумали про се скорше, тоді, як войовано за польську свободу, то було-б меньше згинуло Британійців, Французів та Італійців. Але вони про се подумали аж тоді, як аліянти розоружили Німеччину.

„Польське правительство випирається одвічальности. Я приняв би сю заяву як їх погляди, АЛЕ СЕ ДІЄТЬСЯ ЗАЧАСТО. ПОЛЬЩА ЗАНЯЛА ЛИТВУ СВОЇМИ ПРАВИЛЬНИМИ ВІЙСКАМИ ПРОТИ ВОЛІ АЛІЯНТІВ. Їм сказано уступити, а вони відповіли: „Ми тепер не маємо одвічальности". Вони пішли туди без нашої волі, але вони там є ще й тепер. ТЕСАМЕ ДІЄТЬСЯ ТЕПЕР. ЗНОВА ВИПИРАЮТЬСЯ ОДВІЧАЛЬНОСТИ. АЛЕ ТЯЖКО ВІРИТИ, АБИ СЕ, ЩО ПОЛЬЩА ВИПИРАЄТЬСЯ ОДВІЧАЛЬНОСТИ БУЛО ЧИМ БІЛЬШЕ НІЖ СЛОВАМИ.

„Пан Д'Аннунціо заняв Фюме проти волі правительства. Але італійський нарід зрозумів, що тут ходить о його честь. І Італія поробила заходи, аж до примусової акції. Я сей красний примір поручаю Польщі.

„В імени аліянтів скажу, що ми мусимо шанувати версальський мировий договір. Хвилево ми маємо подавляючу силу і Німеччина мусить піддатись, але що буде на будуче? Коли 60 міліонів Німців, сильного смілого і богатого народу збільшить свою силу, вони будуть значити більше і більше. Ми мусимо чесно виповнити наші зобовязання супроти Німеччини, без огляду, чи вони є для нас, чи проти нас.

„Вкінці звертаю ще увагу на РОСІЮ. Росія є нині зломаною силою. ВОНА Є ВИЧЕРПАНА І В РУКАХ БЕЗНАДІЙНОГО ДЕСПОТИЗМУ (Признання). Але се край невичерпаних засобів, заселений дуже хоробрим народом, а сей край не останеться таким, яким він є тепер. Росія буде могутним краєм. Вона буде пануючим краєм, і мати-ме голос про будучність Европи і світа. А ПО КОТРІЙ СТОРОНІ ВОНА БУДЕ? ХТО БУДЕ ЇЇ СОЮЗНИКОМ В МІЖНАРОДНІЙ ГРІ? ЧИ БУДЕ ВОНА ТУТ, ЧИ ТАМ?

„Я питаюся тих, котрі хотіли-б подерти мировий договір, коли він їм не подобається. І раджу їм подумати про се і про можливости в решті Середньої Европи.

„Цілком серіозно апелюю до всіх інтересованих, щоби робили те, що справедливе і чесне, а кинули всякі упередження".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Польські пани і -- раби.

Берлінська ґазета „Фрайгайт", орґан німецьких независимих соціялістів, з дня 14. цьвітня с. р. приносить отсю вістку з Варшави:

З добре поінформованих кругів довідуємось, що в кермуючих польських кругах зростає нервовість наслідком останніх рішень Ліґи Народів в справі будучого правно-державного устрою Східної Галичини. На випадок некорисного для Польщі порішення справи Східної Галичини, ухвалено поручити ґенералови Йосифови Галлерови поступити в Східній Галичині так, як поступив ґенерал Желіґовський на Литві, і поставити в сей спосіб антантські держави перед „доконаним фактом".

Се не є перша вістка, що справа Східної Ґаличини серед Поляків викликує страх і занепокоєннє. Про се можна, впрочім, прочитати в кождій польській ґазеті, чи старокраєвій чи американській. Наші читачі з Шикаґо, Ілл., Дітройт, Миш., Толідо, Огайо, з Ню Йорку й інших міст раз-враз посилають нам польські ґазети із статтями, повними перестраху, що Польща „стратить" Галичину, повними лайок на всіх і вся за ту „збродню", яка має бути доконана на надутій небіжці Польщі.

Поляки вправді чваняться мировим договором з московсько-румунськими большевиками, але вони знають дуже добре, що большевики „дали" їм лише ті землі, що передше належали до Росії, а тих, що належали до Австрії вони не могли дати, а могли хиба признати польське насильне захопленнє Галичини яко річ правну після кодексу комісарсько-большевицького.

Позатим Поляки знають, що Польщу воскресили аліянти; що **ПОЛЬЩА ПІДПИСАЛА ЇХ МИРОВИЙ ДОГОВІР З АВСТРІЄЮ В САН ЖЕРМЕН, У ФРАНЦІЇ, КОТРИМ ЇЙ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ НЕ ПРИЗНАНО.** Польща знає теж, що й аліянтська Найвисша Рада їй не признала нашого краю, і вкінці, що Рада Ліґи Народів постановила, що Східна Галичина не є частию Польщі, але цілком окремою державою під хвилевою польською військовою окупацією.

Як би Поляки цілу науку політичну, знаннє і розуміннє міжнародного права, побирали від пана Дамяна Бориска, редактора ґазети „Народна Воля" в Скрентоні, то їм і на гадку не прийшло би журитись тим, чи Східна Галичина буде належати до Польщі чи ні. Бо пан Бориско вже так задецидував, що буде; що аліянти проти сього нічого не вдіють, а Ліґа Народів ще меньше, отже Українцям нічого сіпатись, а Полякам нічого журитись.

Але Поляки, на їх жаль, „Народної Волі" не читають, науки пана Бориска ані не знають, ані не розуміють, і тому не певні себе в нападеній Східній Галичині.

Бо не знаючи філософії пана Бориска, вони бачать перед собою тільки такі річи, які проти них свідчать, а ніяких таких, що були би в їх користь:

1. Галичина — має велику більшість українського населення, яке не хоче до Польщі належати.

2. Галичина — має меньшість жидівську, яка не хоче до Польщі належати.

3. Галичина — має тільки невелике число Поляків, які не мають права говорити іменем великої більшости краю.

4. Галичина — не хотіла належати до Польщі і боролась 7 місяців проти неї.

5. Польща — захопила Галичину насилою і розбоєм.

6. Польща — в нападеній Галичині продовжає далі насилу і розбої.

7. Польща — підписала разом з аліянтами мир з Австрією, який їй Галичини не признає.

8. Польща — не має права сама зломити сан-жерменського мирового договору, а всі її заходи для сеї справи у аліянтів розбились.

9. Рада Ліґи Народів, яка є аліянтською орґанізацією, заявила, що Польща не має жадного права до Східної Галичини.

10. Українці і Жиди порозумілися в Галичині для спільної оборони Галичини перед Польщею і працюють для сього, аби вона була самостійною державою.

А що Польща має на се?

НІЧОГО, КРІМ ТОГО, ЩО ВОНА ТАМ ДЕРЖИТЬ СВОЄ ВІЙСКО.

Алеж Польща нині держить своє військо не лише **В НАШІЙ ГАЛИЧИНІ**, але і в **ЛИТОВСЬКІЙ СТОЛИЦІ, ВИЛЬНІ**, де нібито хоче плебісциву, і **НА ҐОРІШНЬОМУ ШЛЕСКУ**, де знова не хоче плебісциту, і вкінці **НА УКРАЇНСЬКИХ І БІЛОРУСЬКИХ ЗЕМЛЯХ**, які перед революцією належали до Росії, а які їй тепер „передали" московсько-румунські большевицькі комісари.

Нині Італія, одна з головних аліянтських держав, мусіла уступити перед волею більшости аліянтів і згодилась, що Фюме є вільним портом, — а мала Польща, що повстала з ласки аліянтів, все їх зводить, вкінці стріляє їх жовнірів, мала би право **НАПАСТИ НА ВСІХ СВОЇХ СУСІДІВ І ЗАБРАТИ ЇХ ЗЕМЛІ, А АЛІЯНТИ МАЛИ-Б ТІЛЬКИ СПОКІЙНО МАХНУТИ ГОЛОВОЮ!**

Так бодай міркує пан Дамян Бориско, редактор із Скрентону.

Він навіть є **ПЕВНИЙ** про се, що Поляки лише **ХОТЯТЬ** осягнути, а про що вони ще **НЕПЕВНІ** і **БОЯТЬСЯ** і то дуже бояться.

Одна є певна річ, іменно, що колиб 4 міліони галицьких Українців були самі Бориски, то всі махнули би рукою і сказали би: „Ого, все пропало, нехай вже буде, як є!" — то розуміється, що тоді дійсно справа пропала би.

Але на щастє, Бориско є тільки один, а решта бореться проти Польщі і не уступить Ляхови, поки його не випре з нього. А коли більше Борисків не буде, то є надія, що випре скоро.

ПЕРЕД ПРОЦЕСОМ ПРОТИ О. ЮРИКА.

(Від власного кореспондента).

У Львові починається сьогодня судова розправа проти о. д-ра Стефана Юрика, греко-католицького пароха в Золочеві, який за свої заслуги на церковнім полі має титул папського шамбеляна.

Ще перед війною о. Юрик був відомий як визначний український громадянський і церковний діяч. І тому російські власти, занявши Галичину, вивезли його на Сибір. Більше як два роки томився о. Юрик на засланню і аж російська революція принесла йому визволення з царської неволі і поворот до Галичини.

Після утворення Західно-української Народньої Републики о. Юрик став членом Української Національної Ради як посол з міста Золочева і ввійшов у склад Виділу Української Національної Ради, який сповняв ті функції, які звичайно сповняє голова держави (призначуваннє членів правительства і т. п.).

Після того, як Польща завоювала Східну Ґаличину, о. Юрик довший час украввся перед польською пімстою, яка була розшалілася на всіх тих, що брали яку-небудь участь в будуванню української держави.

Та в місяци лютім 1920 р. польські власти арештували о. Юрика в Станиславові і через Львів відставили до Золочева. **Тут місцеві Поляки усторіли на о. Юрика розбійницький напад.** Коли сторожа вела його вулицями міста, на нього напала зорґанізована й підбурена польська товпа і страшно його побила. Очевидно, все те сталося за дозволом польських властий, які нарочно зарядили веденнє о. Юрика вулицями міста, щоб дати товпі нагоду напасти на нього, і нічого не зробили для його охорони.

Напад на о. Юрика ось-як описаний в **карнім донесенню,** якеяке зроблено з українських кругів до державної прокураторії в Золочеві:

„В четвер, дня 4 марта 1920, зайшла в місті Золочеві слідуюча подія:

На кілька днів перед тим рознеслася тут чутка, що тутешнього гр.-кат. пароха о. д-ра Стефан Юрика арештовано в Станиславові і що його мають відставити до Золочева.

І дійсно в четвер, дня 4 марта 1920, рознеслася летом блискавиці по місті вістка, що о. д-ра Юрика приставили до Золочева. Як показалося, привезлийого до Золочева десь в ночи, а рано коло девятої години, в аситенції кількох чотирох чи навіть більше жадармів, привезено його до міста і **тут опроваджувано його там і назад по головній вулици,** що викликало публичне збіговище, а перед льокалем тутешньог інформаційно-дефензивної експозитури вичікувала вже зібрана маса польської інтеліґенції, очевидно за порозуміннєм, бо з найдальше положених околиць прибігали чим швидше **пані з палицями.** По переслуханню арештованого в експозитурі заряджено відпровадити його до судової вязниці на замку. Коли тільки товпа побачила виходячого в асистенції жандармів арештованого о. д-ра Юрика, піднесла страшний вереск, обкидаючи згірливими словами і грозячи, накликували до самосуду.

Наслідком сього висунулися неначе припадково, а в дійсности очевидно приготовані особи і з принесеними вже з собою знарядами, почали провадженого бити по голові, хотячи задати йому смертельні удари. Сей самосуд відбувався так:

Пані Дренґевічева, жінка **віцепрезидента суду** в Золочеві, відгрожуючися й вимахуючи палицею, вдарила пошкодованого кілька разів по голові. Відтак Марія Гупиловська, жінка Жигмонта в Золочеві (підвійтє), вдарила його 4 рази, мірячи в пульси по правій стороні голови, по чім пошкодованому пустилася кров. П. Ґалецкі, зять Пясецкого в Золочеві (підвійтє), з початку відгрожувався, а відтак, називаючи пошкодованого штубравцем, лотром, ударив його також палицею. П. Німчецка, жінка шевця в Золочеві, вул. Уейского, визивала згірдними словами, підюджувала товпу, заохочуючи до бійки. П. Захарясевічева також підюджувала товпа і взивала до киданя каміня. **А навіть жандарм польської річи посполитої** (про якого ввійде донесеннє до компетентної власти) вже безпосередно перед вступленнєм в браму арештів **ударив арештованого боксером в лице,** наслідком чого пошкодованого залила кров. Через цілий час бійки і кудання каміння увивався розюшений і запілений, неначе вожд розяреної товпи, **Стемпель,** ґімназіяльний професор в Золочеві, з піднесеною до гори палицею, викрикував брукові лайки, бючи палицею, і тим самим заохочував товпу до самосуду.

Наслідком сього пошкодований о. д-р Юрик відніс тяжке ушкодженнє тіла, а крім того його життє було наражене на страченнє товпою, і нині є він наслідком віднесених ран небезпечно і смертельно хорий.

Про се повідомляємо державну прокураторію в Золочеві з прошеннєм, щоби з огляду на те, що доси, — хоч описаний злочин стався на очах властий, — не тільки не заряджено на місци доходжеь, але навіть пошкодованого на тілі це піддано судово-лікарським оглядинам, безпроволочно зарядила судово-лікарські оглядини, тим більше, що стан пошкодованого є грізний".

Очевидно, що державни прокураторія ніяких доходжень в справі побиття о. Юрика не зарядила. Адже в побиттю вела перед жінка віцепрезидента суду!

Самого о. Юрика перевезено з Золочева до Львова; потім, підчас большевицької офензиви на Східну Галичину, вивезено його на захід; потім знов привезено до Львова.

І аж нинішнього дня, **чотирнайцять місяців після арештовання,** перевівши його через пекло тюремних мук, польська власть ставить його перед суд.

За що? Очевидно закине йому цілий ряд „злочинів проти польської держави".

А вдійсности польський суд буде судити о. Юрика за те, що він Українець і брав участь у будуванню української держави.

О. Юрик — се нова жертва польського розбою на українськім народі. — розбою, якого допускається Польща вже третій рік за дозволом держави антанти.

Гандельберґ, 18 цвітня 1921.

Д-р Михайло Лозинський.

ДАР ДЛЯ ПОСЛА ТИМОТЕЯ СТАРУХА.

„Комітет Злучених Товариств Помочі Україні" в Неварку, Ню Джерзи, вислав п. Т. Старухови через Земельний Банк Гіпотечний у Львові суму 26 долярів.

ЯК НИКЛА ГАЛИЦЬКА АРМІЯ?

Сумні перші роковини хвилі, коли Петлюра віддав Галицьку Армію, що перейшла на Україні на його сторону, Пілсудському на роззброєннє.

(З львівського дневника „Український Вістник" з 23. цвітня, 1921).

Всього один рік ділить нас від відомих подій за Збручем, коли то Галицька Армія, без сумніву одна з найкрасших, що під той час були у Східній Европі, перестала істнувати.

Створена фактично на початку 1919. р. для оборони волі й незалежности галицько-українського народу, через пів року боронила вона рідної землі перед напором із заходу великої, добре озброєної, спомаганої Францією польської армії. Як довго Галицька Армія розпоряджала хоч дрібними засобами амуніції, так довго ні кроком не поступилась перед противником. Навіть чужосторонні і байдужі до нас військові знавці однодушно признавали, що є се в повнім того слова значінню дисциплінова військова сила. Вони з дива не могли вийти, як армія без обуви й одягу, при малих засобах зброї й амуніції може з такою холоднокровностю успішно ставити чоло противникови; не подаватись перед переважаючими силами, і не здеморалізуватись. А так звана офензива ґен. Грекова з малого борщівського кутка при повній недостачі крісової амуніції, а з малим тільки засобом гарматньої, — се подія, якій подібної безумовно не нотував ніхто в сучасній війні. **Так змагання до волі скрилювало синів нашої землі, що вони власними грудьми торощили всі запори новітньої військової техніки.**

Приневолена, ізза повної недостачі амуніції, покинути тіснійшу батьківщину, перейшла Галицька Армія за Збруч.

Хто не тямить з нас ґрандіозного походу аж до Києва, підчас котрого ціле населеннє Правобережа — без ріжниці віри і народности — витало галицьке військо як спасителів? Та саме тоді до ряду двох ворогів прибув ще й третій, ґен. Денікін. **Боротись на три фронти не було ні сили, ні змоги, коли до зовнішніх ворогів прибули ще два внутрішні:** 1) **політика отамана Петлюри,** котра за підшептом варшавської дипльоматії змагала до скасовання галицького уряду і виключного підпорядковання собі армії єдиної галицької сили; та 2) **страшна пошесть тифу,** яка повалила більшу частину обідраного, невбраного війска. Сей найстрашнійший ворог Галицької Армії, — тиф, не тільки поставив її в безвихідне положеннє, але й приневолив ратуватися злукою з Денікіном перед неминучою смертю і перед польськими таборами.

По розгромі Денікіна Галицька Армія не без вагання перейшла до большевиків, бажаючи всетаки залишитись на українській території, й леліючи думку про поворот до страдженної тіснійшої батьківщини.

Весняна польсько-петлюрівська офензива поставила армію перед незвичайно важку ділему: **Або боротись при боці большевиків проти Петлюри і його нових союзників; або покинути большевиків і віддатись в розпорядженнє наддніпрянського уряду.**

Провідники Галицької Армії **вибрали другу евентуальність,** не бажаючи не тільки противставитись увільненню Великої України зпід большевицької окупації, але — навпаки — помогти в освобожденню України і в будові української державности над Дніпром.

Та — на жаль — **сей крок мав за собою страшні наслідки. Він знівечив галицько-українську армію. З тим моментом перестала істнувати ся геройська сила нашого народу, котрої не могли побити ні розбити ані Поляки, ані большевики, ані Денікін; ані не знищила її зовсім страшна пошесть тифу. Смертельний удар Галицькій Українській Армії завдала сліпа ненависть, хора амбіція, короткозорість і глупота.**

Та хоч приходиться нам під сю пору з важким серцем згадати сумні роковини розпуску Галицької Армії, то всетаки ми горді її славними ділами і подвигами, та навязаннєм до великих традицій наших предків і створеннєм від Сяну аж гень поза Дніпро нової традиції визвольної боротьби.

Маркантне самопризнаннє.

Кілька американських ґазет, симпатизуючих з московськими большевиками, поміщує славну промову Леніна, большевицького премієра, виголошену на послідним конґресі советів в Москві, котрий постановив змінити політику советів до російських селян. Промова Леніна відноситься власне до неї зміни. В ній приходять такі уступи:

„У відношенню межи пролетаріятом та дрібним селянством є ще трудні, замотані питання, яких ми ще не потрафили розвязати."

„В краю (такім як Росія), в якім пролетаріят становить лише менчість, а більшість складається з дрібної буржуазії, роля пролетаріяту має полягати на нагляданню та веденню дрібного селяньства до соціялізованої, колективної, громадської праці."

„Ми старалися здійснити сю політику рядом законодатних кроків. Однак ми знаємо, що питаннє лежить не в законодатних кроках, а в практичних здобутках. І ми знаємо, що їх можна осягнути лише тоді, як ми маємо в краю могучий, на велику скалю працюючий промисл, який може дати дрібному витворцеви (себто дрібному селянству) такі користи, що він практично переконається про користи з рільництва на велику скалю."

„Ми (російські большевики) не потрафили доказати практично користи з господарки на велику скалю, бо все витворюваннє на велику скалю знищено. Само витворювання на велику скалю (себто під проводом большевицьких хазяїв) тепер ледво животіє, і може віджити лише в той спосіб, що воно наложить на дрібних селян великі тягарі."

„Ми хочемо відбудувати промисл. Отже ми потребуємо опалу для фабрик. Але одиноким опалом являється дерево. Отже ми покладаємося на селянина і на його коня. Отже тепер, в час страшного браку паші та худоби, селянин мусить дати советському урядови кредит (то значить працю і добро без заплати), а за се не дістане в заміну нічого."

„Отсе є ті умови, які роблять наше положеннє таким трудним".

Так говорив Ленін. А що говорять його аґенти в своїх платних про советський рай для російських селян?

ПРОТЕСТИ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ ДО АЛІЯНТСЬКОЇ НАЙВИСШОЇ РАДИ.

В останніх днях цвітня отсі українські громади і товариства вислали ще каблеґрами з протестами проти продовжування польської окупації Східної Галичини і домагання признання її повної свободи до аліянтської Найвисшої Ради в Лондоні.

58.

Ню Йорк, Н. Й.

Дня 29. цвітня, 1921, патнайцять українських товариств вислало отсю спільну каблеграму до аліянтської Найвисшої Ради в Лондоні:

Allied Supreme Council
Premier Lloyd George
London, England.

Thirty thousand Galician Ukrainians resident in New York City and organized in undersigned societies pecition Allied Powers as actual sovereigns of East Galicia to terminate without delay Polish occupation characterized by unspeakable cruelty ruthless national and religious persecution, devastation and colonization of country in manner of Prussian Junkers. We ask the Allied Powers to restore independence of Galicia under its legal government headed by Dr. Petrushevich in accordance with will of Galician people.

COMMITTEE OF UNITED UKRAINIAN SOCIETIES OF NEW YORK CITY:

Joseph Chomiw, President Ukrainian Alliance
John Soltys, President Ukrainian St. Vladimir Society
Tony Palamar, President Ukrainian Society of Terebovla
John Staryk, President United Ukrainian Countrymen
John Marusevitch, President Knights of Ukraine's Freedom
Semen Kolodij, President St. Andrew Society
Leon Ivasiuk, President Pomoriany Ukrainian Workers Society
Vasil Cilnik, President Ukrainian Charity Society of Zherebky
Stephen Matchak, President Freedom Socieyt
Michael Luzhetsky, President Society of Mohilnica
John Seman, President Zaporogian Sich Society
Vassil Berbets, President Shevchenko Society
John Hunka, President Bukovina Society
John Plyskun, President Ukrainian Enlightenment Society
Peter Prokopiw, President Free Cossacks of Lemberg.

По українськи вона звучить:

Аліянтська Найвисша Рада
Премієр Ллойд Джордж,
Лондон, Англія.

30,000 Українців, мешкаючих в місті Ню Йорку і зорганізованих в поданих товариствах, апелюють до аліянтських держав, яко дійсних суверенів Східної Галичини, знести безпроволочно польську окупацію, яку характеризують невисказані злочини, безпощадне народнє і релігійне переслідування, нищеннє та кольонізація краю в спосіб пруських юнкрів. Ми просимо аліянтські держави привернути незалежність Східної Галичини під її леґальним правительством, на якого чолі стоїть Др. Евген Петрушевич, згідно з волею українського народу.

КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРИСТВ В НЮ ЙОРКУ:

Йосиф Хомів, предс. Української Народньої Громади,
Іван Солтис, предсідатель братства св. Володимира,
Антін Паламар, предс. товариства Теребовля,
Іван Старик, предс. Злучність Родимців,
Іван Марусевич, предс. тов. Борці Визволення Украйни,
Семен Колодій, предс. братства св. Андрея,
Лев Івасюк, предс. товариства Поморяни,
Василь Цільник, предс. товариства Жеребецька Любов,
Стефан Матчак, предс. тов. Вільність в Америці,
Михайло Лужецький, предс. товариства Могильниця,
Ів. Семань, предс. Запорожської Січи,
Василь Бербець, предс. тов. Шевченка,
Іван Гунька, предс. тов. Буковина,
Петро Прокопів, предс. Вільні Козаки міста Львова,
Іван Плискун, предс. тов. „Просвіта".

59.—65.

Вунсакет, Р. Ай.

З невеликої української громади у Вунсакет, Ровд Айленд, вислано дня 29. цвітня, 1921, **сім каблеґрам,** від громади, церкви і товариств. Кожда з тих каблеґрам уложена відмінно.

Сим ділом українська громада у Вунсакет заслужила собі на признаннє, бо вона показала деяким більшим громадам, котрі занедбали свій обовязок, що як є добра воля і щира охота, то можна все зробити.

Подаємо всі ті каблеграми в оригіналі по англійськи, так як їх вислано.

Вони звучать:

I.

Allied Supreme Council
Premier David Lloyd George
London, England.

The Americans of Ukrainian ancestry and Ukrainians resident in Woonsocket, R. I., protest against Polish atrocities in East Galicia demandingwithdrawal of Polish army of occupation and urge that Ukrainians in East Galicia be accorded the right of selfdetermination.

UKRAINIAN ASSEMBLY IN WOONSOCKET, R. I.:
Michael Chaharin, President,
Joseph Dzaman, Secretary.

II.

Allied Supreme Council
Hon. David Lloyd George
London, England.

In the name of justice we request to save Ukrainians of East Galicia from agonies meted out by Polish Government and assist this part of Ukraine in determining its own political future.

UKRAINIAN ASSOCIATION ZAPOROZKA SICH:
Martin Proborivsky, President,
Yakim Sharavara, Secretary.

III.

Allied Supreme Council
Prime Min. Hon. David Lloyd George
London, England.

Save Ukrainians of East Galicia and help them to free themselves from Polish yoke and form their own state.

UKRAINIAN NATIONAL ASS'N VILNA UKRAINA:
Stephen Lemishka, President.

IV.

Allied Supreme Council
Premier Lloyd George
London, England.

Save Ukrainians in East Galicia from Polish atrocities and help them to get their freedom.

UKRAINIAN CATHOLIC CONGREGATION:
Rev. M. Zalitach,
Ignatius Teper, Secretary.

V.

Prime Minister
Hon David Lloyd George.

For humanity's sake save the Ukrainian war sufferers in East Galicia from further agonies.

UKRAINIAN WOMEN'S ASS'N:
Anna Havriluk, President,
Catherine Mod, Secretary.

VI.

Allied Supreme Council
Hon. David Lloyd George
London, England.

We Ukrainians alarmed over the fate of the Ukrainians in East Galicia under the Polish rule request the Supreme Council to prevent the extermination of our parents and relatives and assist them in formation of their own State.

UKRAINIAN ASSOCIATION PROVIDENCE:
Nicholas Lototsky, President,
Denis Polny, Secretary.

VII.

Allied Supreme Council
Premier David Lloyd George
London, England.

We Americans of Ukrainian descent resident in Woonsocket, R. I. appeal to Supreme Council in name of humanity and civilization to liberate East Galicia from brutal Polish occupation and to let our brothers and sisters in that country to elect their own government.

AMERICAN UKRAINIAN CITIZENS CLUB:
Joseph Lipsky, President,
Andrew Basan, Secretary.

66.

Питсбурґ, Па.

Дня 30. цьвітня, 1921, вислав предсідатель місцевого У. Н. Комітету в Питсбурґу, Па., Василь Онишків каблеґраму до аліянтської Найвисшої Ради з протестом проти продовжування польської окупації в Східній Галичині і з домаганнєм признання українського виборного правительства сього краю.

67.

Пасейк, Н. Дж.

Дня 29. цвітня с. р. вислано з Пасейку до аліянтської Найвисшої Ради, на адресу британського премієра Ллойда Джорджа, каблеґраму, яка в українському перекладі звучить:

Аліянтська Найвисша Рада
Премієр Давид Ллойд Джордж
Лондон, Анґлія.

Українська церковна громада і українські товариства в Пасейку, Н. Дж., яких члени всі походять із Східної Галичини і з Лемківщини, т. є. полудневo-східної части бувшої західної Галичини, котрі страшно болість над нелюдськими муками, завданими цілому українському населенню, відвічними ворогами Поляками, що цілий нарід тримають в неволі, в імя справедливости і людскости просять Вас вкоротити імперіялістичну буту Поляків, наказуючи їм забратись з нашої рідної землі, а українському народови дати змогу вибрати свій уряд.

ЗА ЦЕРКОВНУ ГРОМАДУ:
о. Л. Левицький;
Бр. св. О. Николая;
Бр. Непорочного Зачаття;
Товариство „Січ";
Бр. Серця Христового;
Сестрицтво св. Варвари.

68.

Нюарк, Н. Дж.

Українська пресвитерська церква в Нюарку вислала дня 30. цвітня с. р. каблеґраму до аліянтської Найвисшої Ради на руки анґлійського премієра Ллойда Джорджа з протестом проти анексії Східної Галичини до Польщі.

69.

Ґлестонборі, Конн.

Братство св. Володимира, 138 відділ У. Н. Союза, в Ґлестонборі, Конн., вислало дня 29. цвітня с. р. протест до аліянтської Найвисшої Ради проти польської неволі у Східній Галичині.

70.

Мішавака, Індіяна.

Дня 29. цвітня, 1921, вислав місцевий Український Народній Комітет в Мішавака, Індія? на, каблеґраму до аліянтської Найвишої Ради, на імя британського премієра Давида Ллойда Джорджа в Лондоні, з протестом проти продовжування польської неволі у Східній Галичині і з домаганнєм признання українського виборного правительства в тому краю. Місцевий У. Н. К. підписали: Дмитро Тиркус, Микола Содор і Петро Гудз.

ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ.

Але проти тих реакціонерів-москвофілів зродилась сейчас опозиція. Частію утворили її деякі щиро демократичні і щиро віруючі в животність укр. народу діячі еще з 1848. року (як Олекс. Мох, Заячківський і Качала), а ще більше молоде поколінне інтеліґенції з 60-их і 70-их років (Володимир Шашкевич син Маркіяна, Климкович, Заревич, Данило Танячкевич, Юліян Романчук, Олекс. Борковський, Дамян Гладилович. Волод. Барвінський, Наталь Вахнянин, Василь Нагірний та инші). Жили вони частію ще свободолюбними кличами 1848. року, а поза тим могучо вплинула на них поетична творчість Тараса Шевченка. Огненне слово „Кобзаря" надихало їх любовію простонародної мови і звичаю, републиканським козакофільством та демократизмом (звідси їх названо „хлопоманами"). Отсі „українофіли" чи „хлопомани" — як їх звала „старорусска" і польська преса — а „народовці" (як вони себе самі звали!), орґанізувались поволи та здобували собі молоде поколінне інтеліґенції через 60-і роки, поки в другій половині 70-их років не виступили вже як сильна „народовецька" або „українська партія" з дневником „Діло", тижневником для селян „Батьківщина", політичною орґанізацією „Народна Рада", просвітним товариством „Просвіта" та науковим „Товариством ім. Шевченка". Ріжниця між ними а старорусcами-москвофілами була не лише щодо національної проґрами. „Народовці" не лише боронили з ентузіязмом (одушевленнєм) окремішности українського („малоруського") народу від московського (російського, великоруського) та української простонародної мови так само проти польщини як і проти російщини. Вони ріжнились від москвофілів також культурними і соціяльними поглядами. „Народовці" — хоч не зачіпали церкви і віри — але були за тим, щоби церква не мішалась до політики, та стояли за повною свободою віри. Вони були щирі демократи та казали, що вся власть повинна належати народови, що треба народні маси боронити перед визиськом, орґанізувати, просвічати, підносити економічно і т. д. Їх проґрама була дрібнобуржуазна.***) Заслуги народовецького руху около просвітного піднесення нашого народу у Галичині є величезні. Народовці були також тими, що стали орґанізувати перші українські економічні кооперативні інституції на дрібнобуржуазній основі. Се були „Народна Торговля" з сотками крамниць, „Дністер", „Краєвий Союз Кредитовий" з сотками кредитових товариств („каси", „банки"), „Земельний Банк Гіпотечний" (се є правдивий банк під надзором держави), „Сільський Господар" і т. д. Сі інституції принесли чимало пожитку нашому народови в старім краю та скріпили неабияк сили нашого народу до боротьби з польською навалою. Вони давали з чистого зиську що року значні гроші на укр. школи, бурси, захоронки, ґазети, а також на політику.

Та тимчасом життя не стояло на місци. Наше населеннє у Галичині зростало числом, а землі не прибувало. Через те хлопська земля дробилась; заможні старосвітські кметі-господарі зникали, а на їх місце наростало нове, чим раз численнійше, але і біднійше поколіннє. В Галичині стало в 80-их та 90-их роках минулого століття наростати нове соціяльне питаннє — а то питаннє малоземельних селян, халупників та наростаючого сільського пролетаріяту. Зрештою і богатші селяне бачили, до чого воно йде; що їх діти будуть уже бідними, малоземельними. Селянство мусіло кинутись на зарібки, зразу по дворах, потім на еміґрації, в Америці, в Прусах то-що. Деякі стали втікати з краю на віки — до Канади, до Бразилії то-що. Старі „народовці" зразу не зрозуміли, що такого кругом них дієсь. Вони обстоювали дальше за хлопом, але не добачували, що то вже не той хлоп-кметь з 48. року, що мав 20—40 морґів, але бідак на 2—4 морґах, а часом і менше. Вони не зорієнтувались (не полапались) зразу, що ту не вистарчає їх стара просвітно-господарська проґрама, але треба чогось нового: нової заради, нових думок, нової проґрами. І та нова проґрама прийшла. Принесли її тоді ще молодші люде Михайло Драгоманів, Іван Франко, Михайло Павлик, Вячеслав Будзиновський і т. д. Отсі люде, обзнакомлені вже з західно-европейським соціяльним рухом, сказали, що сама просвіта, кооперативи, крамниці і дешевий кредит по укр. банках не поможуть на малоземельність і еміґрацію. Все те добра і пожиточна річ, але того за мало. Треба — казали вони — лихови зарадити в самім корени, а то дати селянам землю, відібравши її від панів-дідичів, що лише марнують гроші за границею. Треба дальше взяти всі ліси на спільну власність цілого краю, аби пани їх не вирубували марно. Від того, що вони жадали радикальної зміни в самім корени, назвались вони „радикалами". („Корінь" по латинськи „радікс" і від того „радикальний" — значить: той, що в самім корени, основний). Як партія виступили вони вперве 1889. року.

Т. зв. „радикальна партія" з сих часів не була одначе політичною партією в властивім значінню. По перше були в ній люде дуже відмінних від себе поглядів, а по друге вона займалась не лише політикою і соціяльними справами, але також й релігією, наукою, штукою і т. п. Ось так старші радикали — Драгоманів, Франко, Павик і Терлецький — були вправді соціялістами, але не марксістами, але соціялістами-ідеалістами. Натомість молодші радикали — Будзиновський, Евген Левицький, Вол. Охримович, Олекс. Колесса, Мик. Ганкевич, Юл. Бачинський і т. д. — були соціялістами-марксістами. Старші радикали мішали з політикою також релігійні, наукові та літературні питання; молодші казали, що то все до політики не належить. А крім того серед т. зв. „радикалів" було чимало людий, що навіть зовсім не були соціялістами, але були крайно поступовими демократами та жадали лише крайно демократичних реформ, корисних для наших селянських мас у Галичині. (рівного виборчого права, викупу панських земель на річ селян і т. п.). З сих причин не можна властиво говорити тоді про радикальну „партію", а радше треба говорити про радикальний „рух" чи „струю" — себто про змаганнє до нової, більш радикальної політики не тільки проти польсько-шляхотської переваги в Галичині, але взагалі в цілій українській справі.

Отсей радикальний рух з 80-их та 90-их років минулого століття приніс величезний поступ в політичнім життю галицьких Українців. Все молодше поколінне української інтеліґенції — тодішна молодіж висших і середних шкіл — пішло за тим рухом. Також серед селянства сей рух зродив чимале заінтересованнє політикою, бо радикали зачіпали такі справи, котрі були пекучими для селян. Але разом з тим, як сей рух зростав, виявлялось чимраз більше, що в нім є властиво кілька окремих течій: одна більш національно-політична та загально-демократична; друга більш станово-селянська; а трета соціялістично-марксістична. Першу струю представляли Іван Франко, Вячеслав Будзиновський, Евген Левицький, Володимир Охримович, Олекс. Колесса, Сидір Голубович, Лонгин Цегельський та инші; другу Мих. Павлик, Кирило Трильовський, Левко Бачинський, Василь Стефаник і т. д.; а третю Микола Ганкевич, Юліян Бачинський, др. Яросевич, Володимир Старосольський і т. д. Около року 1900. всі ті три ґрупи розбились.

Остання, невеличка ґрупа, перша виступила окремо та утворила українську соціяльно-демократичну партію, оперту на марксизмі, з такою самою проґрамою, як проґрама всіх инших соціяльно-демократичних партій у світі. Опісля перша, найбільша ґрупа, порозумілась з тодішними народовцями під проводом Романчука та згодилась з ними на спільну політичну і соціяльну проґраму, котрої головні жадання були: утвореннє окремого краю з усіх укр. земель Австро-Угорщини; загальне, рівне, тайне, безпосередне виборче право до всіх законодатних та автономних тіл; вивласненнє панської землі на річ селян; вивласненнє лісів, вод і копалень на річ краю; заступленнє всіх податків одним, а то проґресивним особисто-доходовим; якнайдальше йдуча охорона робітництва; заведеннє укр. мови в усіх школах і урядах Східної Галичини, північно-зах. Буковини та Угорській Руси. Отся ґрупа, злучившись з бувшими народовцями, утворила найсильнійшу галицьку партію, т. зв. народну або національно-демократичну, котра від 1900. року до сегодня є провідною партією в політиці галицьких Українців та доконала найбільше з усіх українських партій для політичного освідомлення і орґанізації галицьких Українців. — Вкінци третя, оставша ґрупа, що задержала імя „радикальної партії", стала типовою дрібно-хлопською партією з симпатіями для соціялізму, але разом з тим з вузкостию хлопського світогляду. Через те в міру розвою народу, радикальна партія стала підупадати та склонюватись до злиття з національними демократами. По правді, між тими двома партіями в остатніх літах перед війною та в часі війни не було властиво иншої ріжниці, як лиш та, що радикали ставились неґативно до духовенства, між тим, як націонал-демократи п р и з н а в а л и с п і в д і л а н н є духовенства у своїй партії, а напади на церкву і віру вважали непотрібним розбиваннєм народних сил. Поза тим одначе націонал-демократи остали цілком ліберальними. Примірoм, коли в австрійськім парляменті була на порядку нарад справа розводів, всі укр. націонал-демократи (з виїмкою лише трох священиків) голосували за можностю розводів. Значить: в справах віри і сумління націонал-демократи були за полишеннєм кожному повної особистої свободи.

(Дальше буде).

*) „Буржуазия" — се слово французького походженя і значить стілько саме, що міщаньство або городяньство, себто міщане, що мають свої доми, варстати, крамниці то-що. Зразу уживано того слова, щоби відріжнити міщан від шляхти і від селян, а потім стали вживати його для відріжненя людий, що що-небудь посідають, від шляхти на оден бік, а від непосідаючих людий (пролетаріяту) на другий бік. В західноевропейських мовах се слово має цілком правильне значінне. Натомість в російській мові се слово набрало зневажливого значіня. Дехто надає таке зневажливе значіне сему слову, уживаючи його в укр. мові. Думаємо, що краще вживати його в нашій мові так, як уживають Французи, Німці, Чехи і т. д., а то на означенє посідаючих кляс — а не як лайку. Від слова „буржуазия" утворено також слово „дрібнобуржуазний". Дословно беручи, се значить „дрібноміщанський". Але в соціяльних науках і в політиці вживає ся се слово на означенє того, що відноситься до дрібних посідачів, отже до селян, маломіщан, ремісників, крамарів то-що.

ВІД У. Г. КОМІТЕТУ У ЛЬВОВІ.

ВИКАЗ ЖЕРТВ, ЯКІ ОДЕРЖАВ УКР. ГОРОЖАНСЬК КОМІТЕТ У ЛЬВОВІ ВІД АМЕРИКАНСЬКИХ УКРЯЇНЦІВ ЗА ЧАС ВІД 1. МАРТА ДО 1. ЦВІТНЯ, 1921.

(З львівськог дневника „Український Вістник" з 23. цвітня, 1921).

У. Г. К. одержав в часі від 1. марта до 1. цвітня с. р. отсі жертви з Америки:

Вп. І. Лаврук, Ром, Н. Й., 30 дол., с. є. 21.500 мп. на сироти.

Товариство „Мир", „Січові Стрільці", „Українська Громада", братство св. Василія у Филадельфії на потреби УГК. 221 дол., с. є. 170.170 мп.

Тов. ім. І. Котляревського в Гемтремк на поміч вдовбм і сиротам 100 дол., с. є. 73.000 мп.

Український Запомоговий Комітет в Гемтремк на допомогу вдовам, сиротам, інвалідам і взагалі на цілі УГК. 401 дол., с. є. 306.750 мп.

Братство св. Василія і Український Запомоговий Комітет у Филадефії на цілі УГК. 53.30 дол., с. є. 41.964 мп.

Український Ратунковий Комітет у Питсбургу на допомогу старому краєви 65.000 мп.

Український Ратунковий Комітет в Рочестер на допомогу жертвам війни 130 дол., с. є. 92.300 мп.

Д-р Володимир Сіменович, Шикаго, збірка на цілі УГК. 280.200 мп.

Вп. українські громадяни з Голіок, Масс., збірка п. І. Вавришина на цілі УГК. 28.50 дол., с. є. 21.420 мп.

„Запорожська Січ" в Пасейку, Н. Дж., для арештованих [illegible] дол., с. є. 24.500 мп.

Вп. О. Рекрут від українських громадян в Провиденс 26 дол., с. ю. 20.994 мп. на вдови і сироти, а 10 дол., с. є. 8.074 на інтернованих у Чехословаччині.

„Український Народний Союз" в Джерзи Сити для жертв війни 2.475 дол., с. є. 1,998.401 мп.

„Український Народний Союз" в Джерзи Сити на потреби УГК. 64 дол., с. є. 43.520 мп. (ся жертва від української громади в Стемфорд, Конн.)

Відділ „Українського Червоного Хреста" в Ґері, Інд., на цілі УГК. 50 дол., с. є. 41.500 мп.

Всеукраїнський Окружний Комітет в Шикаго на цілі УГК. 100.000 мп.

Ратунковий Комітет при тов „Січ" у Бофало 40 дол., с. є. 33.300 мп.

Ратунковий Комітет при тов „Січ" в Бофало вияснив безіменну посилку з марта 1920 р. на суму 40 дол., с. є. 9.670 мп. Обі посилки на голодуючих в старому краю.

„Сестрицтво Пр. Діви Марії" в Алентавн на цілі УГК. 25 дол., с. є. 18.500 мп.

Братство св. Николая, Вудловн на голодуючих 49 дол., с. є. 34.790 мп.

Вп. Й. Кобрин від громадян в Байон, Н. Дж. на цілі УГК. 74.50 дол., с. є. 59.600 мп.

Вп. Петро Кондрат, Коломбус, Огайо, збірка на цілі УГК. 6.50 дол., с. є. 5.200 мп.

Всч. о. М. Лукавський, Деслодж, Мо., 10 дол., с. є. 6.800 мп. на цілі УГК.

Всч. о. А. Павляк, Йонкерс, Н. Й., збірка на УГК. 100 дол., с. є. 79.00 мп.

Братство св. Івана Хрестителя, Меттітек і збірка від громадян 16.50 дол., с. є. 12.870 мп.

Всч. о. І. Велигорський, Ґренвіл, Н. Й., на голодуючих 20 дол., с. є. 15.600 мп.

Тов. „Просвіта", Істон, Па., на цілі УГК. 41 дол., с. є. 30.750 мп.

Всч. о. Конст. Курилло, Сиракюз, на цілі УГК. 85.722 мп.

„Український Ратунковий Комітет" в Вильмінґтон, на вдови і сироти 140 дол., с. є. 87.720 мп.

„Запорожська Січ", Сиракюз, на вдови і сироти 30.25 дол., с. є. 22.687.50 мп.

Гуцули з Пасейку, Н. Дж., на голодуючих Гуцулів в краю 100 дол., с. є. 74.000 мп.

Всч. о. Д. Хомяк, Скрентон, Па., збірка і дохід з відчиту проф. І. Боберського 119.350 мп.

Українські школярі з Питсбурга для голодуючих дітий в старім краю 100 дол., с. є. 75.000 мп.

Братство св. Стебана, Шикаго, на цілі УГК. 101 дол., с. є. 75.000 мп.

Український Народній Комітет, Портленд, Оре., по 10 дол. на сироти, голодуючих, інвалідів і інтернованих, разом 40 дол., с. є. 29.600 мп.

Всч. о. С. Ващишин—Ансонія, збірка на УГК. і на сироти львівської епархії 73.25 дол., с. є. 54.205 мп.

„Українсько-американський Горожанський Комітет" в Скрентон, Па., на вдови, сироти і на цілі УГК. 690 дол., с. є. 510.600 мп.

Місцевий У. Н. Комітет в Ланкастер, Н. Й., на голодуючих 60 дол., с. є. 45.000 мп.

Вп. М. Сабара з Віліємс Вил, на голодуючих 2000 мп.

Збірка Вп. Н. Романюка, Смок Лейк, на університетську молодіж у Відні 9 фунтів стерлінґів, 15 шіллінґів, 7 пенсів с. є. 61.910 мп.

Вп. П. П. Карло Репчинський і Аксентій Захарія, Міллердейл, Саск., збірка на вдови і сироти 147 фунтів стерлінґів, с. є. 493.333 мп.

Всім Вп. Жертводавцям складає Український Горожанський Комітет отсим як найщирійшу подяку. Рівночасно просить усіх, чиї жертви не були ще оголошені в часописях, повідомити про се УГК., тому що декілька посилок прийшло без адрес жертводавців, а навіть без подання місцевости, з якої були вислані.

Львів, 15. цвітня, 1921.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ ГОРОЖАНСЬКИЙ КОМІТЕТ У ЛЬВОВІ:
Др. Стефан Федак, предс.;
В. Целевич, секретар.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВИДАВНИЦТВО У. Н. С. „СВОБОДИ".

ПРЕМІОВИЙ КУПОН НА КНИЖКИ ПО ОБНИЖЕНІЙ ЦІНІ
ДЛЯ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „СВОБОДИ".

Сей купон уповажнює кождого передплатника „Свободи", котрий надіслав свою цілорічну, піврічну або чвертьрічну передплату почавши від 1-го лютого 1921 року, — до одержання книжок від Видавництва У. Н. С. „Свободи" ПО ПОЛОВИНІ ЦІНИ ЇХ ВАРТОСТИ.

Хто з тих передплатників прислав цілорічну передплату, а пришле ще враз з сим купоном $3.00, має право вибрати собі книжок вартости $6.00;

Хто прислав піврічну передплату, а пришле ще враз з сим купоном $1.50, має право вибрати собі книжок вартости $3.00;

Хто прислав чвертьрічну передплату, а пришле ще враз з сим купоном $1.00, має право вибрати собі книжок вартости $1.75.

Імя передплатника ....
Адреса ....
Місто і стейт ....
Вислав передплату дня ....

Сей купон є важний до 31-го грудня 1921 р.

СПОМИНИ УКРАЇНСЬКОГО ХЛОПЦЯ З НАЇЗДУ ПОЛЯКІВ НА ВКРАЇНУ 1920-ГО РОКУ.

Подали: **Я. Вільшенко** і **М. Ценовенко.**

(1)

МОТТО:

Уся Україна велика руїна!
По диких Татарах, по лютих пожарах
Яремів і инших крівавих катів,
З над Волги, з над Висли мов круки [нависли
Кати знов над нею і топчуть ногою
Радість: „Кінець вже Вкраїні наспів!"

Радіють, гуляють, могилу копають
І в темну могилу ховають на силу,
Кричать: „Вже померла, померла на [вік!
Вже вся Україна велика руїна!
Над її синами ми тепер панами,
Кайдани неволі для їх буде лік!"

Радіють, гуляють, а цього не знають,
Що хоч Україна велика руїна,
Під купами попілу темного в нас
Все іскра там тліє і віри й надії,
Лиш вихор повіє та попіл розвіє
Пожежу безмежну розбурхає враз!

Пожежа зніметься, ввесь світ затря- [сеться,
Пірвуться кайдани, розогнені рани
Завзяття лиш більше нам в груди ві- [ллють.
І серед пожежі очистимо межі
З хабазя, з будяччя, що доля собача
Троїла в неволі все їми нам грудь.

Пожежа зітліє і ворог зніміє,
Всі чорнії круки, дістануть науки
І скажуть: „Пропало! Пропав вже [наш час!
Не буде тут жиру, прохаймо в них [миру
Бо вдарить їх сила і темна могила,
Що їм ми копали, покриє всіх нас!"

Я. Вільшенко.

ПЕРШИЙ РОЗДІЛ.

КРОВАЖАДНІ „ГОСТІ".

Просите, щоби я оповів вам мої пригоди страшних днів на Вкраїні, днів руїни, спричиненої нападом Поляків на нашу батьківщину в 1920-ому році. Самособою, оповім лише це, що бачив на власні очі. За иншим мусите шукати по часописах чи по яких книжках з цих часів.

Починався саме мені тоді 15-тий рік. Батьки мої померли тому три роки. Не потребував я зовсім журитися, що тепер мусів сам дбати за себе. Такий здоровий хлопець як я, що мав сильні руки й ноги і хотів ними користуватися, не потребував довго ждати на роботу. Прийняла мене до себе на службу семя Семененків. Були це чесні, дуже заможні люде. Жили на самітньому хуторі. Тут чувся я вповні щасливим і вдоволеним. Хіба я сам був би винен, коли не зумів би добре жити з такими людьми. Господар і його жінка вважали мене наче своїм сином. Вони мали двох синів, Петра і Тараса. Оба були старші від мене. Гарні, рослі, загартовані хлопці. За короткий час я до них зовсім привик. Полюбив таке життя. Було там що робити і що зїсти — а й одно й друге, як говорив старий Семененко, виходило мені на здоровля.

Прийшло літо 1920 року. З часописів від людей знали ми, що польські війска посуваються все дальше на Вкраїну, та від нас вони були ще далеко. Памятаю, було це в першій половині червня, в понеділок. Цього дня ніколи не забуду, а й инші попамятають його ціле життя. Всі ми встали дуже рано й пійшли геть на долину, біля озера косити конюшину. Вже завтра Петро мав покинути нас. Він зголосився добровольцем до українських повстанців, щоби боротися проти ворогів України. Та заки відійде хотів іще бодай покінчити з конюшиною. До помочі взяли ми собі двох сусідів.

Ох! який грочиий був день, яка спека! Я мав на собі лише сорочку і штани. Піт обливав мене. Як бажав я, щоби вже нас покликали обідати! Та всі працювали дальше радо й увесь час розмовляли й жартували, наче це додавало би їм сили до праці. Та старий Семененко вкінці таки перервав роботу й пійшов до дому відпочати трохи. Зараз потім побачив я, що Петро й Тарас підсміхаються, позираючи на мене. Тарас закликав до мене:

— Здається мені, Степанку, що ти здрімався. Ось я дам тобі роботу, що не дасть тобі заснути. Пійди до дому, принесеш нам дещо перекусити, бо ми вже таки добре зголодніли. Тамтуди і назад добре розмахаєш ноги, то і дрімота відійде.

Я не жалував, що перериваю роботу. Був при ній вже стільки годин на такій спеці! Ішов я, ледви волік ногами — попри лан житнього поля. Коли доходив до дому, побачив, що на подвірю є якісь чужі люде. Підійшов близче і бачу — що це? Чотири вояки в „рогатифках", з рушницями, штиками й револьверами. Перший раз у моййому життю бачив я польських вояків і то ще так нечайно — тож зразу залякався. Семененко і його жінка зовсім не були вдоволені з таких „гостей". Обоє стояли в дверях і не хотіли дати Полякам увійти до середини. Питалися їх чого бажають. Двоє маленьких дівчаток визирало в вікно, наче сполошені крілики. Вони втікали до хати, бо налякалися польських вояків.

Я задержався на хвилинку, а щойно потім підійшов цілком близько, щоби приглянутися цим польським жовнірам. Один із їх успокоював Семененка, що він не має чого боятися їх, бо вони не воюють з цивільним, мирним населенням. Вони воюють лише з ворогами Польщі, а й України — большевиками. Питалися за горівкою, та господар не хотів дати. Казав, що не має. Жінка винесла їм великий горнець молока. Напилися доволі. Казали собі винести ще й цукру, бо вони „знають, що на Вкраїні в кожнього господаря цукру доволі". Семененчиха винесла їм і цукру.

Один із їх, мабуть підстаршина, добув штика із похви й заявив, що хоче виострити, бо — казав — на большевиків мусить бути дуже гострий. При цих словах посунув рукою по горлі. Семененко вказав рукою на точило й казав мені крутити його. Я робив, що мені приказано, хоч як нерадо. Мене аж мороз прошибав, коли жовнір приложив вістря до точила й зиркав на мене з під лоба.

Тимчасом инші Поляки напастували Семененчиху, щоби впустила їх до середини хати, бо вони мусять знати, чи нема там захованого оружя. Домагалися з криком то цього то того та ставали все більше настирливі і прикрі. Один із їх старався відтрутити Семененчину, щоби дістатися до середини. Та вона не уступалася з порога, говорила відважно до його й просила не робити крику, бо дитина спить.

— Цього вже забагато! — викликнув старий Семененко й мовив до мене: Побіжи но на долину і скажи хлопцям, хай ідуть сюди — тільки скоренько.

Я лишив точило й пустився стрілою. Був би я радо вже давно зробив це, колиб тільки дістав був такий приказ. І, мабуть, був це вже найвисший час прикликати поміч против цих страшних людей. Та ще не відбіг я далеко, як почув скрик за собою, потім вистріл з рушниці й свист кулі мені попри вухо. Оглянувся я й бачу: Семененко упав на землю, розкинув руки. Цей підстаршина пробив його штиком, що вигострив на його власному точилі. Потім господиня вибігла задніми дверми з дитиною на руках, а два вояки за нею.

— Втікай! втікай! — кричала вона розпучливо.

Ошоломлений, з переляку не міг я навіть скрикнути. Пристанув на хвилиночку. Аж ось побачив я, що инший жовнір пустився за мною. Зірвався я з місця, біг ще трохи що сили й скочив в лан пшениці. Цею пшеницею гнав я наче сполошений заяць. Мені здавалося, що кожньої хвилі може мене схопити за обшивку цей драбуга з закрівавленим ножем. Біг я куди ноги несли. Щойно, як був я вже на другому кінці поля, здержався на хвильку, щоби роздумати, що дальше робити. З перестраху не біг я добре ід озерови. Коли я так стояв і наслухував із запертим духом, почув два вистріли з цьої сторони. Люде, що були там у долині, певно почули крики й догадалися, що є якась небезпека. Та тепер було би може й запізно перестерігати їх. Ще наймудрійше що міг я зробити, було бігти як можна найскорше до наших найблизчих сусідів. В хатині в чаю жив старий чоловік, Борисенко звався. Був він більше ловцем і рибалкою ніж хліборобом. Біг я до його хати. Серце в мене билося з усієї сили. Ще не добіг я до краю ліса — пощо біг я дальше?! Старий Борисенко лежав посеред стежини, лице закроваавлене, руки вціпилися в траву. Вбили його таксамо як і Семененка. Я чув один-два вистріли від ліса тому якої пів години, та думав, що це може хто стріляє на звірину.

Годі мені було тут довго стояти, глядіти або роздумувати, що це все може означати. Переляканий пустився я до найблизчої хати, до хати Карасів, яка стояла зараз за горбком, що піднімався від озера. Ще не вибіг я на вершок горбка, аж тут біжить молодий Карась, наче мені на стрічу. Як я врадувався, що бачу товариша! Та коли він наблизився — я злякався його погляду. Був блідий наче стіна. Дивився дико вперед себе, ніби не бачив мене. Уста його ворушилися, але голосу не було чути. Перебіг, мов і не бачив, що хочу здержати його і питаюся, що сталося.

— Зажди! зажди! — Там в долині є Поляки, вбивають людей! — кричав я за ним. Та на дармо. Він дальше гнав ід озерови, наче божевільний.

Я й собі налякався ще більше, коли побачив його таким. Я дрожав наче осиковий лист і розглядався, де мені сховатися. Та в близу не було де. Тепер ще обережнійше йшов я крок за кроком аж до вершка горба, бо боявся, що кожда хвиля може й мені принести смерть. Відси міг я бачити хату Карасів наче на долоні. Все було в огні: хата, стайні, шопи, обороги, але не видно було нікого, щоби гасив огонь. Я обернувся й побачив вузку смугу диму відтам, де стояла хата Семененків, укрита за горбом. І з инших місць підносилися дими. Наші вороги безперечно робили такусаму роботу скрізь довкруги.

Нараз недалеко почув я стрілянину. Що це? Кількох Поляків стріляло в недалекі корчі. Вони певно запримітили мене як і я їх. Тож не ждав я, аж стануть гнатися за мною. Не оглядався, а збіг на діл горбка ід рамени озера, що було до половини багном, зарослим очеретом і шуварами. Тут я скрився зігнутий в очереті, по пас у болотистій траві, сапав з умучення і перестраху, наче гонена звірина. Чути було крики Поляків, котрі — я був певен цього — шукали мене. Перейшли зовсім недалеко попри мене, потім завернули й відійшли понад берегом озера. Серце в мене переставало битися. Я ледви важився віддихати, поки голоси не затихли. Чи вернуть вони?

Я мав на собі червону сорочку. Її яркий комір певно зрадив був би мене, як я не був би так добре укритий. Тепер зняв я сорочку й куняв як міг у мочарі, руками хопився очерету, щоби вдержатися на поверхні й не втопитися з умучення. Комарі сідали на мое наге тіло, а полудневе горяче сонце пекло в голову. Мій соломяний капелюх згубив я в утечі. Довго не важився я й ворухнутись, бо як очерет зашелестів або порушився був, це певно звернуло би було увагу Поляків. Вони вистрілили ще два-три рази на здогад в очерет, ніби хотіли вистрашити мене з моєї кюиївки. Біль від укушень комарів ставав усе більше невиносимий. Я не міг відважитися рушити рукою, щоби зігнати їх. Пірнув іще глибше у воду, так що лише голова виставала понад поверхню. Це помогло: Зимно відсвіжило мене, а настирливі комахи якось не дуже сідали на мойому лиці. Так пересидів я добру годину. Щойно як успокоївся трохи міг я подумати більше холоднокровно над дальшою утечею.

(Далі буде).

РОЗБИШАКИ ЗРАБУВАЛИ ПІВ МІЛЮНА ДОЛЯРІВ.

До канцелярії Ню Джерзи Флавер Ко. в Клифтон, Ню Джерзи, напала в ночи з четверга на пятницю шайка відважних опришків, висадили велику касу сильним ладунком нідроґліцерини і забрали з неї дорогоцінних паперів вартости пів міліона долярів. До висадження каси вживали такого сильного набою, що вибух зруйнував не лише касу, але й цілий будинок. Хитрі вломники зробили вибух власне в хвилі, як попри будинок переїздив тягаровий поїзд. Мимо сего вибух можна чути далеко, а нічний сторож другої компанії хотів алярмувати поліцію, але через годину не міг докликатися телефону. Коли нарешті поліція зявилася на місци вибуху, вона лише могла найти, куди вломники дісталися до дому, а по вломниках не лишилося ані сліду. Припускають, що вони втекли слідуючим тягаровим поїздом. Вся велика праця, якої піднялися вломники, та велике ризико, на яке вони наражалися, на нічо їм не здадуться, бо всі пів міліонової вартости папері се непереносими папері, які мають лише вартість для того чоловіка, котрий записаний як їх властитель. Через те втрата компанії не велика; якби навіть вломники зі злости знищили всі папері, то компанія буде мати хиба тілько втрати, що буде мусіла постаратися о виставленнє других паперів.

ЗНОВ ЛІНЧ НА ПОЛУДНИ.

В місті Старк, в стейті Флорида, товпа напала на вязницю, в котрій сидів Мурин Сем Болингер, котрий недавно забив шерифа Бенета, забрала арештанта з тюрми і злінчувала його, повісивши його на дереві.

Шериф Бенет, котрий погиб з рук злінчованого Мурина, пішов був до його дому, щоби арештувати сина старого Мурина. Батько почав стріляти до шерифа в темноті і ранив смертельно шерифа і його сина. Шериф помер в кілька днів опісля від ран. Підчас битви з шерифом ранено також сина Мурина, і він помер також кілька днів після смерти шерифа.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших поклииків).

Ціна одної стрічки 10 центів.

EAST CHICAGO, ILL.

Товариство ім. Богдана Хмельницького, від. 68 У. Н. С., уряджує БАЛЬ в неділю, дня 15-го мая с. р. в гали **Lincoln, під ч. 4312 Railroad Ave. і 143rd Street.** На сім бали буде пригравати гарна українська банда. За добру забаву ручить Товариство.

09112 **В. Лемішка,** предс.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".